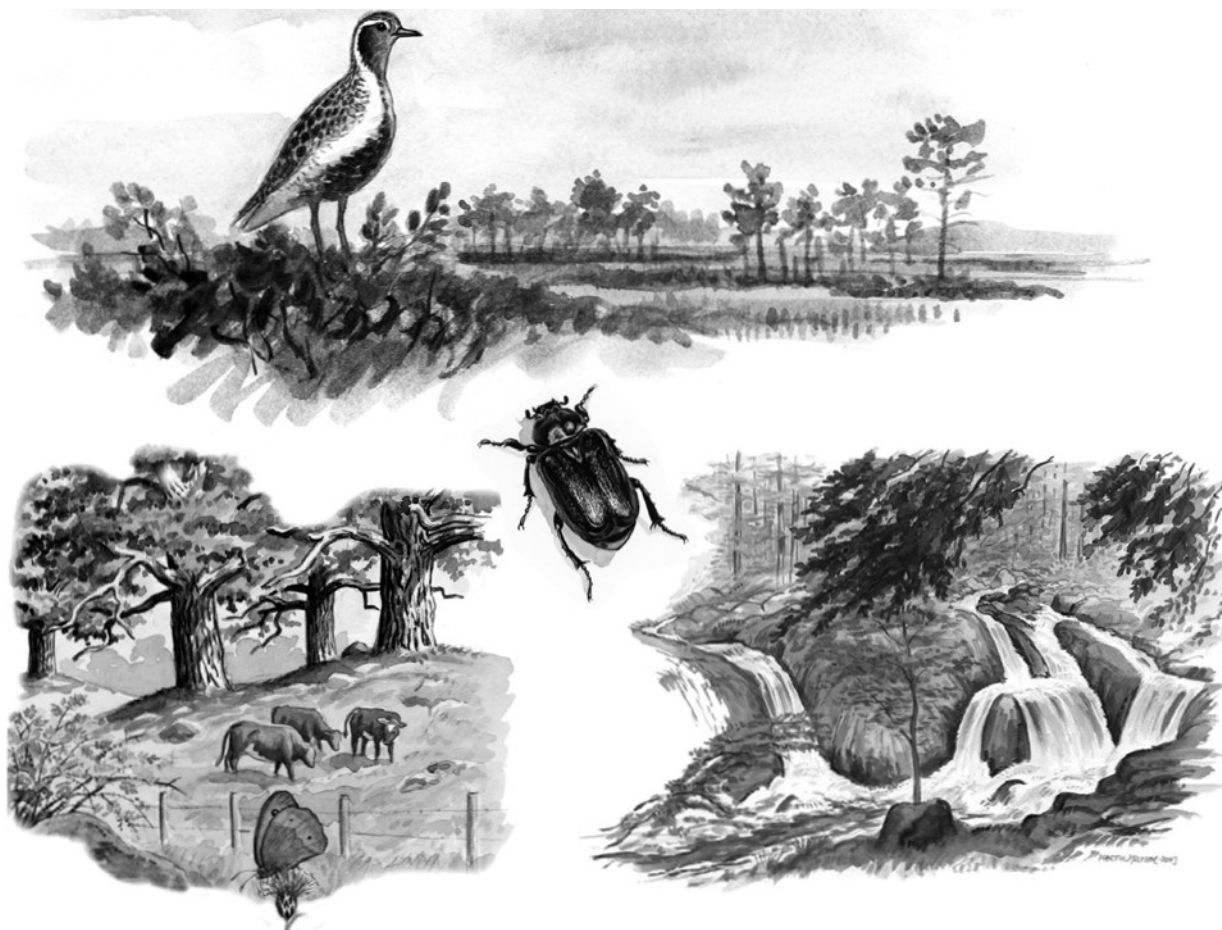

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0530059 Kolarebäcken

EU:s medlems länder bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två BU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitaddirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Lars-Olof Ramnelid

BEVARANDEPLAN Diarienummer:
Fastställd 511-35246-2005
2005-08-15

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530059 Kolarebäcken

Kommun: Ulricehamn Områdets totala areal: 17 ha

Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

91E0 - Svämlövskog*

1029 - Flodpärlmussla

Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

även följande naturtyper finns:

3260 - Mindre vattendrag

9080 - Lövsumpskog

följande naturtyper inte finns eller inte har naturtypsstatus:

91E0 - Svämlövskog

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Området skall bidra till att upprätthålla eller återställa gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för den naturtyp och art (enligt habitat- eller fågeldirektivet), som ingår i området.

Det främsta syftet är att bevara ett av länets rikligaste bestånd av flodpärlmussla.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i januari 1998.

Beskrivning av området

Kolarebäcken är ett mindre vattendrag, rinnande från Lindhultasjön till Vällern i nordöstra Ulricehamns kommun. Dess medelbredd är 3,8 meter och den har en medelvattenföring på 0,28 m³/s. Avståndet mellan sjöarna är totalt 5,4 km och på 4,2 km av denna sträcka, från Lindhultasjön till markavvattningsföretaget längst ner mot Vällern, finns länets näst största bestånd av flodpärlmussla, totalt 41 000 exemplar (2003).

Natura 2000-området sträcker sig i en 40 meter bred korridor från Lindhultasjön och drygt 4 km nedåt, vilket betyder att det omfattar bäcken och en 20 meter bred skyddszon på var sida av den. Bäcken växlar mellan lugnflytande, strömmande och forsande partier och är relativt lite påverkad av rensningar och rätningar. Uppströms Kolarehemmet har den dock dikats och rätats

utefter en drygt 400 meter lång sträcka. Den passerar flera artificiella vandringshinder i form av dammar, vilka utgör mer eller mindre svårpasserbara hinder för öring och andra organismer. Vid Lindhultasjöns utlopp sker viss reglering av bäckens flöde för att upprätthålla vattenståndet i sjön.

Kolarebäcken omges främst av yngre (<60 år) gran- och blandskog. De mest intressanta skogspartierna finns vid Hylsåsen med en flerskiktad, grandominerad barrskog samt i området nedanför Kolarhemmet där träden generellt nått en högre ålder och där granpartier omväxlar med äldre lövbestånd, vilka växer på fuktigare områden och i anslutning till kulturmarkerna.

I mitten av området finns även stora ohävdade eller svagt hävdade kulturmarker, som delvis är under igenväxning med en blandning av ung gran och löv. Delar av naturbetesmarkerna hyser fortfarande en rik flora med nattviol, smörbollor, kattfot och svinrot. Längs bäcken finns kärffibbla och ängsruta.

Kolarebäcken har varit utsatt för ett visst försurningstryck, men vattenkvaliteten är idag god beroende på kalkning i den uppströms liggande sjön Vallsjön.

Bevarandemål

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Se mål under naturtyp och art

Markägarförhållanden

Privata markägare samt staten

Vad kan påverka negativt

De största hoten mot områdets värden är:

- Ingrepp i vattenmiljön såsom dammar, rensningar, regleringar samt grumling vid bäcknära skogsbruk. Även skogsdikning kan vara ett problem men detta får undersökas närmare.
- Avverkning av skog i anslutning till vattendraget
- Konkurrens med främmande arter, främst mink och signalkräfta
- Försurning

Se även beskrivning av hotbild under flodpärlmussla.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Området bedöms behöva ett långsiktigt naturskydd för att naturvärdena skall kunna säkras. Skogsvärdena kring bäcken är låga till måttligt höga varför ett skydd av en smal korridor kring bäcken, motsvarande Natura 2000-området, bör vara tillräcklig. En kombination av naturvårdsavtal/biotopskydd från Skogsvårdsstyrelsens sida har utretts noggrant men kan inte ge ett heltäckande skydd utmed hela sträckningen. Naturreservat är en onödigt omfattande skyddsform. Förhoppningsvis kommer snart ett nytt biotopskydd för "Strand- och vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för

vissa arters fortlevnad". Huvudspåret bör vara att skydda Natura 2000-området på detta sätt. Gröna skogsbruksplaner bedöms inte ge ett tillräckligt långsiktigt skydd.

Natura 2000-området Kolarebäcken ingår i EU-Lifeprojektet "Flodpärlmusslan och dess livsmiljöer i Sverige" som löper mellan 2004 och 2009. I detta projekt finns såväl konkreta åtgärder i vattenmiljön som rådgivning till markägare. För ytterligare detaljer om EU-Lifeprojektet, se under bevarandeåtgärder för flodpärlmussla.

Bevarandestatus

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1991: Flodpärlmusslan i Älvsborgs län. 1991:6.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 1998: Övervakning av flodpärlmussla 1997. Rapport 1998:9

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

91E0 Svämlövskog*

Beskrivning: Naturtypen föreslås utgå då noggrannare inventeringar visat att det inte förekommer inom Natura 2000-området.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

1029 Flodpärlmussla; *Margaritifera margaritifera*

Beskrivning: Generellt gäller följande för flodpärlmussla:
Flodpärlmusslan är helt knuten till rinnande vatten med sand-, sten- eller grusbotten och tillräckligt hög strömhastighet för att igenslamning inte skall ske. Mussellarverna (glochidierna) lever upp till 10 månader som parasit på gälarna hos öring eller lax. Lokal reproduktion av värdfiskbestånden är därför betydelsefull, särskilt eftersom det framför allt är ung öring som fungerar som värd. För att kunna tillväxa måste den lilla musslan hamna på en plats i en sand- eller grusbotten som genomströmmas av friskt vatten, så att musslan kan andas och filtrera näring. Efter några år börjar musslorna sticka upp ur bottenstratum. Flodpärlmusslan blir vanligen köns mogen i 15–20-årsåldern. Spridning sker inom det aktivitetsområde som utnyttjas av småöringar, särskilt viktig är spridningen uppströms. Vandringshinder kan omöjliggöra återetablering av en utgången lokal population. Spridning sker normalt sett ej mellan vattensystem.

I Kolarebäcken finns länets näst största bestånd av flodpärlmussla, totalt 41 000 exemplar. De förekommer framförallt i de mellersta delarna av Natura 2000-området men finns spridda från Lindhultsjön ner till nedersta punkten i området. Vid undersökning av beståndet 1997 och 2003 konstaterades att andelen småmusslor var liten. Föryngringen bedömdes som "otillfredsställande". Musslornas medellängd hade minskat signifikant mellan 1990 och 1997/2003 men tätheten var densamma, vilket kan tolkas som att en viss föryngring trots allt sker. Vid en översiktlig inventering 2004 hittades även juvenila musslor. Tätheten av musslor var 1997 3,4 st/m² och 2003 2,5 st/m². Öringbeståndet har vid återkommande elfisken visat sig hålla tillfredsställande tätheter fram till 2001 men har därefter minskat oroväckande till ca 10 öringar/100 m² 2004. En utökning av elfiskeprogrammet till 4 lokaler 2004 kommer att ge ytterligare kunskap om bäckens öringbestånd.

Arten är känslig för:

- Utebliven förökning
- Dålig vattenkvalitet
- Igenslamning av botten
- Vattenbrist
- Förändrad vattenregim
- Mekanisk påverkan genom körning, tramp m m
- I övrigt åtgärder som missgynnar värdorganismerna lax och öring

Arten är rödlistad som sårbar (VU)

Bevarandemål:

Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Exempel på bevarandemål kan vara:

- En livskraftig population av flodpärlmussla skall bibehållas i Kolarebäcken
- Föryngringen av flodpärlmussla skall förbättras så att minst x% av musslorna är under 20 mm och minst y% av musslorna är under 50 mm.
- Beståndet av öring skall inte minska i Kolarebäcken sett som långtidsmedelvärde.

Negativ påverkan:

-Artificiella vandringshinder som påverkar värd fiskens vandringsmöjligheter samt dämmer in strömmade partier. Sådana finns i form av

- *damm vid Hylsåsen
 - *mindre fördämning vid vägövergång på Hylsåsen
 - *stenfördämning vid Kolaretorpet
 - *primitiv fördämning för inlopp till sidodamm 150 meter nedströms Kolaretorpet
- samt
- *äldre raserad stendamm 400 meter nedströms Kolaretorpet.

-Reglering av Lindhultasjön via mindre fördämning i utloppet. Fördämningen har tidigare gett låga till mycket låga vattenflöden i Kolarebäcken under sommaren men är nu nyligen ombyggd varför effekterna måste följas upp framöver.

-Omgrävningar av vattendraget utmed två sträckor, dels en 400 meter lång sträcka uppströms Kolarehemmet, dels en 800 meter lång sträcka nedströms Natura 2000-området ner mot Vällern. Rensningar kan komma att ske i den nedre delen av ån i enlighet med befintligt markavvattningsföretag. Den rensade sträckan uppströms Kolarehemmet ingår såvitt känt inte i något markavvattningsföretag. Omgrävningar/rensningar leder till försämrade livsmiljö för flodpärlmussla och dess värd fisk öringen samt risk för sedimentpåverkan på botten.

-Skogsdikning inom avrinningsområdet som sannolikt lett till snabb avrinning, större uttorkningskänslighet och ökad transport av humusämnen. Omfattningen av åtgärderna samt effekterna av desamma är dock otillräckligt kända varför detta noggrant bör utredas.

-Skogsbruk som leder till erosionspåverkan (främst körning med maskiner nära och i vattendraget) samt försämrade skyddzoner.

-Mink som minskar beståndet av öring

-Signalkräfta som konkurrerar med/är rovdjur på öring och kanske också flodpärlmussla. Omfattningen av problemet är dock otillräckligt utrett.

-Försurning

-Avloppsutsläpp, jordbruk och vattenuttag bedöms idag utgöra små problem inom Natura 2000-området.

Bevarandeåtgärder: Inom EU-Lifeprojektet kommer följande bevarandeåtgärder att genomföras:

- Anlägga faunaväg förbi dammvall vid damm på Hylsåsen
- Ta bort stenfördämning samt återställa bäckbotten vid Kolarehemmet. Denna åtgärd kan eventuellt utgå.
- Ta bort fördämning för inlopp till sidodamm samt återställa bäckbotten 150 meter nedströms Kolarehemmet
- Ta bort vandringshinder i form av f d damm samt återställa bäckbotten 400 meter nedströms Kolarehemmet
- Återställa den rätade sträckan uppströms Kolarehemmet genom att återföra stenar och block till bäckfåran
- Enskild rådgivning samt information om flodpärlmussla inom Natura 2000-området samt nedströms (från Vällern och 800 meter uppströms) för ökad kunskap och mer naturvårdsanpassad skötsel av det "bäckpåverkande" området.

Övriga åtgärder:

- Uppföljning av regleringen av Lindhultasjön. Kontroll av vattenflöden under främst lågflödesperioder med t ex pegel. Ev. återskapande av naturligt utlopp
- Bevarande och utveckling av lövzonerna kring bäcken via i första hand biotopskydd
- Inventering av dikningsåtgärder inom avrinningsområdet samt utredning av dess effekter. Ev återställning av dikade områden om utredningen visar att detta är nödvändigt
- Inventering av signalkräftsbeståndet samt utredning av dess påverkan på flodpärlmusslebeståndet. Vid behov skyddsfiske på signalkräfta
- Vid behov skydds jakt på mink
- Fortsatt kalkning

Bevarandestatus:

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare
